

ĐẠI HỌC THÁI NGUYÊN
TRƯỜNG ĐẠI HỌC SƯ PHẠM

TRẦN THỊ DIÊN

**MỘT SỐ BIỆN PHÁP QUẢN LÝ HOẠT ĐỘNG DẠY HỌC TỰ CHỌN
Ở CÁC TRƯỜNG TRUNG HỌC PHỔ THÔNG
HUYỆN THUẬN THÀNH, TỈNH BẮC NINH**

LUẬN VĂN THẠC SĨ KHOA HỌC GIÁO DỤC

THÁI NGUYÊN – 2013

**ĐẠI HỌC THÁI NGUYÊN
TRƯỜNG ĐẠI HỌC SƯ PHẠM**

TRẦN THỊ DIÊN

**MỘT SỐ BIỆN PHÁP QUẢN LÝ DẠY HỌC TỰ CHỌN
Ở CÁC TRƯỜNG TRUNG HỌC PHỔ THÔNG
HUYỆN THUẬN THÀNH, TỈNH BẮC NINH**

Chuyên ngành: QUẢN LÝ GIÁO DỤC

Mã số : 60.14.0114

LUẬN VĂN THẠC SĨ KHOA HỌC GIÁO DỤC

Người hướng dẫn khoa học:

PGS.TSKH. NGUYỄN KẾ HÀO

THÁI NGUYÊN – 2013

MỞ ĐẦU

1. Lý do chọn đề tài

Một trong các định hướng quan trọng của việc đổi mới giáo dục của nhiều nước trên thế giới, trong đó có Việt Nam, là: Tăng cường hơn nữa tính “phân hoá” trong giáo dục. Sự khẳng định này được dựa trên cơ sở về sự tồn tại khác nhau những khác biệt của người học về tâm lí, thể chất, năng lực và những khác biệt về yêu cầu và điều kiện kinh tế xã hội, tự nhiên của các vùng dân cư khác nhau. Chương trình giáo dục của nhiều nước thể hiện ngày càng rõ hơn tính phân hóa và dạy học tự chọn, đặc biệt ở các lớp cuối của giáo dục phổ thông.

Thực hiện mục tiêu đổi mới chương trình giáo dục quy định tại NQ 40/2000/QH 10 của Quốc hội: “ Xây dựng nội dung, chương trình, phương pháp giáo dục, sách giáo khoa phổ thông mới nhằm nâng cao chất lượng giáo dục toàn diện thế hệ trẻ, đáp ứng yêu cầu phát triển nguồn nhân lực phục vụ công nghiệp hóa, hiện đại hóa đất nước, phù hợp với thực tiễn và truyền thống Việt nam; tiếp cận trình độ giáo dục phổ thông ở các nước phát triển trong khu vực và trên thế giới”.

Ở nước ta, kế hoạch dạy học trong trường THPT được ban hành kèm theo Quyết định số 04/2002/QĐ-BGD&ĐT ngày 8 tháng 3 năm 2002 của Bộ trưởng Bộ giáo dục và Đào tạo cũng đã nêu “...đưa vào các tiết học tự chọn, một phần dành cho việc bám sát, nâng cao kiến thức, kĩ năng của các môn phân hoá, phần khác dành cho việc cung cấp một số nội dung mới theo nhu cầu của người học và yêu cầu của cộng đồng” . Như vậy, dạy học tự chọn đã trở thành hình thức dạy học có tính pháp quy và từ năm học 2007-2008 triển khai đại trà ở khối THPT dành 4 tiết/ tuần ở ban cơ bản(chương trình chuẩn), 1,5 tiết/tuần ở ban nâng cao (chương trình nâng cao) cho tất cả các khối lớp.

Đến nay, dạy học tự chọn ở các trường THPT tỉnh Bắc Ninh nói chung, huyện Thuận Thành nói riêng đã đạt được một số kết quả nhất định nhưng cũng còn nhiều hạn chế, chưa đạt được mục tiêu dạy học tự chọn ở THPT của nước ta: Giáo viên lúng túng về phương pháp, hình thức tổ chức, chọn nội dung phù hợp, trong khi thời lượng cho dạy tự chọn tương đối nhiều tới 4 tiết/tuần; Các điều kiện đáp ứng dạy học tự chọn tuy có tăng cường song còn thiếu, chưa đồng bộ, chưa cập nhật với nhu cầu đổi mới nội dung giáo dục phổ thông là phải đảm bảo tính phổ thông, cơ bản, toàn diện, hướng nghiệp và có hệ thống; gắn với thực tiễn cuộc sống, phù hợp với tâm sinh lý lứa tuổi của học sinh, đáp ứng mục tiêu giáo dục ở mỗi cấp học. Mặt khác các thầy giáo, cô giáo mới chú ý nhiều đến những nội dung nhằm đảm bảo chuẩn kiến thức phổ thông, cơ bản cho mọi học sinh mà chưa chú trọng đến nội dung nâng cao ở một số môn học, những kỹ năng sống cần rèn để phát triển năng lực, đáp ứng nguyện vọng của học sinh. Nhiều giáo viên còn ngại khó, ngại khổ khi phải chuẩn bị những tiết dạy tự chọn, đặc biệt là ngại cải tiến phương pháp, chọn nội dung. Như vậy, nhu cầu dạy học tự chọn để đáp ứng sự phát triển và hứng thú học tập của các đối tượng học sinh khác nhau ; Việc đầu tư tiếp tục bổ sung các nội dung, các chủ đề tự chọn, tổ chức biên soạn tài liệu giáo khoa, tài liệu hướng dẫn triển khai dạy học tự chọn, phân phối chương trình chi tiết, đầu tư cơ sở vật chất, thiết bị dạy học, quản lý dạy học tự chọn sao cho có hiệu quả càng trở nên cấp thiết

Hiện nay, một số nơi có điều kiện kinh tế phát triển đã thực hiện dạy học tự chọn đạt hiệu quả. Tuy nhiên, để những vùng còn gặp nhiều khó khăn cũng có thể tổ chức DHTC đạt chất lượng thì cần có những công trình nghiên cứu thực trạng và các giải pháp, biện pháp quản lý dạy học tự chọn phù hợp nhằm thực hiện được mục tiêu nâng cao chất lượng giáo dục trung học phổ thông nói riêng và giáo dục phổ thông nói chung trong giai đoạn mới.

Với những cơ sở về lý luận và thực tiễn trên, chúng tôi nhận thấy: Việc nghiên cứu đề xuất các biện pháp quản lý hoạt động dạy học tự chọn ở trường THPT Thuận Thành, Bắc Ninh có ý nghĩa thiết thực, đáp ứng yêu cầu đổi mới giáo dục phổ thông. Nó không chỉ góp phần nâng cao hiệu quả của hoạt động dạy học tự chọn trong các trường THPT Thuận Thành, tỉnh Bắc Ninh nói riêng mà còn cho các trường THPT nói chung. Vì vậy, chúng tôi chọn đề tài: “ *Một số biện pháp quản lý hoạt động dạy học tự chọn ở các trường THPT Huyện Thuận Thành, tỉnh Bắc Ninh*” làm luận văn thạc sĩ.

2. Mục đích nghiên cứu

Tìm hiểu thực trạng và đề xuất một số biện pháp quản lý dạy học tự chọn trong nhà trường THPT để nâng cao kiến thức, kỹ năng một số môn học và hoạt động giáo dục góp phần thực hiện mục tiêu giáo dục, hướng nghiệp cho học sinh.

3. Khách thể và đối tượng nghiên cứu.

3.1 Khách thể nghiên cứu

Hoạt động quản lý dạy học ở trường THPT

3.2 Đối tượng nghiên cứu

Biện pháp quản lý hoạt động dạy học tự chọn ở các trường THPT.

4. Giả thuyết khoa học

Dạy học tự chọn ở các trường THPT huyện Thuận Thành, tỉnh Bắc Ninh sẽ có hiệu quả hơn nếu người hiệu trưởng có được các biện pháp quản lý hoạt động dạy học tự chọn phù hợp với điều kiện phát triển của nhà trường trong giai đoạn hiện nay.

5. Nhiệm vụ nghiên cứu

- Nghiên cứu cơ sở lý luận quản lý dạy học ở trường THPT.
- Điều tra phân tích thực trạng DHTC và thực trạng quản lý dạy học tự chọn ở các trường THPT Thuận Thành Bắc Ninh sau những năm đầu triển khai đại trà chương trình THPT mới;

- Đề xuất một số biện pháp quản lý DHTC ở các trường THPT huyện Thuận Thành, tỉnh Bắc Ninh.

6. Giới hạn phạm vi nghiên cứu

- Đề tài tập trung khảo sát các khách thể sau: 11 cán bộ quản lý nhà trường, 17 tổ trưởng chuyên môn, 70 giáo viên, 180 học sinh các trường THPT Thuận Thành, tỉnh Bắc Ninh (THPT Thuận Thành số 1, THPT Thuận Thành số 2, THPT Thuận Thành số 3) trong thời gian 2 năm học (2010- 2011; 2011-2012)

- Đề tài chỉ tập trung nghiên cứu một số biện pháp quản lý hoạt động DHTC của Hiệu trưởng các trường THPT công lập trên địa bàn huyện Thuận Thành, tỉnh Bắc Ninh trong điều kiện phát triển của các nhà trường hiện nay (2010-2020)

7. Phương pháp nghiên cứu:

7.1. Phương pháp nghiên cứu tài liệu: Đọc, phát hiện, thu thập thông tin các tài liệu liên quan nhằm làm rõ cơ sở lí luận dạy học các môn và các chủ đề tự chọn.

7.2. Phương pháp chuyên gia

Trong quá trình nghiên cứu, xin ý kiến trực tiếp từ các chuyên viên, trưởng các phòng, ban, lãnh đạo Sở Giáo dục và Đào tạo nhằm đánh giá về chất lượng DHTC tại các nhà trường; Xin ý kiến của chuyên gia thuộc lĩnh vực QLGD trong việc triển khai nghiên cứu và đề xuất các biện pháp quản lý DHTC ở bậc THPT.

7.3. Phương pháp điều tra khảo sát bằng phiếu hỏi

- Sử dụng các bộ phiếu hỏi điều tra thực trạng chất lượng dạy học tự chọn ở các trường THPT trên địa bàn huyện Thuận thành, Bắc Ninh qua các đối tượng: CBQL trường THPT Thuận Thành 1, Thuận Thành 2, Thuận Thành

3; Giáo viên và học sinh của ba trường THPT trong huyện Thuận Thành (2/3 số giáo viên và mỗi khối 1 lớp học sinh/1 trường)

7.4. Phương pháp tổng kết kinh nghiệm

Nghiên cứu các báo cáo tổng kết nhiệm vụ GDTrH của các nhà trường, của Sở GD & ĐT và các tài liệu tổng kết, đánh giá những ưu điểm, tồn tại, bài học kinh nghiệm liên quan đến DHTC

7.5. Phương pháp xử lý số liệu bằng thống kê toán học

Bằng một số thuật toán của toán học thống kê áp dụng trong nghiên cứu giáo dục, phương pháp này được sử dụng với mục đích xử lý các kết quả điều tra, phân tích kết quả nghiên cứu, đồng thời để đánh giá mức độ tin cậy của phương pháp điều tra.

8. Cấu trúc Luận văn

Mở đầu

Chương 1: Cơ sở lý luận về quản lý hoạt động dạy học ở THPT

Chương 2: Thực trạng DHTC và quản lý hoạt động DHTC ở các trường THPT huyện Thuận Thành, tỉnh Bắc Ninh

Chương 3: Một số biện pháp quản lý hoạt động DHTC ở các trường THPT Thuận Thành, tỉnh Bắc Ninh.

Kết luận và khuyến nghị

Danh mục tài liệu tham khảo

Phụ lục.

CHƯƠNG 1

CƠ SỞ LÝ LUẬN VỀ QUẢN LÝ HOẠT ĐỘNG DẠY HỌC Ở TRUNG HỌC PHỔ THÔNG

1.1. Sơ lược về dạy học và quản lý hoạt động dạy học ở trung học phổ thông

1.1.1. Dạy học ở trung học phổ thông trong các nghiên cứu nước ngoài

Dạy học tự chọn là một phương thức và xu thế trong giáo dục, xuất hiện từ khá lâu trên thế giới. Xu thế này xuất phát từ mục đích giáo dục phải hướng tới sự phát triển cao nhất của cá nhân học sinh, khai thác và tạo điều kiện năng lực, sở trường, năng khiếu cá nhân được bộc lộ, nuôi dưỡng và hoàn thiện trí tuệ cùng nhân cách học sinh trong suốt quá trình giáo dục.

Mặt khác, DHTC còn là một xu thế nhằm tăng tính tự chủ và tự chịu trách nhiệm của mỗi nhà trường. Phương thức DHTC, cho đến nay, được người ta tổng kết gồm có ba loại hình: học ở nhà, trường tự chọn và chương trình tự chọn. Riêng chương trình tự chọn lại có hai cấp độ khác nhau: đó là môn học tự chọn và chủ đề tự chọn.

- Học ở nhà: là một xu thế xuất hiện khá sớm và phát triển mạnh mẽ ở Mỹ vì lí do tôn giáo (cha mẹ không muốn cho con tới trường công vì muốn gìn giữ, bảo vệ các giá trị truyền thống). Hiện nay, xu hướng này vẫn tồn tại và khá phổ biến. Tại nước Mỹ, năm 1993, loại hình tự chọn học ở nhà được công nhận và hợp pháp hoá tại 50 bang, với 1,5 triệu học sinh đang học tại nhà, gấp năm lần so với năm 1990 và vượt quá số học sinh đang học tại trường công của thành phố New York. Nhiều chuyên gia giáo dục dự báo, học ở nhà sẽ là loại hình tự chọn phát triển mạnh trong tương lai, nhất là với gia đình kinh tế khá giả, có điều kiện.

- Trường tự chọn: Loại hình trường tự chọn còn xuất hiện sớm hơn, từ đầu thập kỷ 90, ở bang Virginia (Mỹ) và ngày càng phổ biến. Cũng như học ở nhà, trường tự chọn sẽ là kiểu học tập của tương lai. Với loại hình trường tự chọn, học sinh có thể lựa chọn cách thức học tập phù hợp nguyện vọng và thời lượng mỗi môn học.

- Chương trình tự chọn: Sự khác biệt của loại hình học theo chương trình tự chọn, là nó diễn ra ngay trong nhà trường truyền thống, dựa trên một chương trình cốt lõi gồm những chủ đề các môn học, tự chọn ở đây đi theo hai cấp độ khác nhau, bao gồm môn học tự chọn và chủ đề tự chọn.

Môn học tự chọn: do giáo viên lựa chọn (có sự tham khảo ý kiến của các bậc cha mẹ). Theo các chuyên gia giáo dục, ở nhiều nước trong khu vực và trên thế giới, mục đích của môn học tự chọn là nhằm phát huy sở trường, hứng thú của học sinh, nâng cao trình độ văn hoá, thúc đẩy sự phát triển về thể chất, tâm hồn và các kỹ năng tư duy, hành động, khả năng giải quyết vấn đề của học sinh.

Chủ đề tự chọn: Hệ thống các chủ đề tự chọn nhằm mục đích đào sâu, mở rộng kiến thức hoặc khai thác kiến thức theo các nguyện vọng cá nhân trong khuôn khổ các môn học bắt buộc vốn có.

Như vậy, chủ đề tự chọn chỉ là một nhánh nhỏ của loại hình học theo chương trình tự chọn.

Các nước trên thế giới, cấp trung học phổ thông kéo dài trong 3 năm (một số nước là 2 năm dành cho độ tuổi từ 15 đến 18). Nhìn chung trên thế giới giáo dục trung học phổ thông đều hướng vào mục tiêu chủ yếu là hoàn thiện học vấn phổ thông và có những hiểu biết thông thường về kỹ thuật và hướng nghiệp, có điều kiện phát huy năng lực cá nhân để lựa chọn hướng phát triển, do đó hiện nay giáo dục trung học phổ thông đã quan tâm nhiều hơn đến chất lượng, phấn đấu để ngày càng có nhiều học sinh được hưởng một nền giáo dục trung học có chất lượng được nâng cao, chuẩn bị nguồn lực cho con người thế kỷ XXI, thế kỷ của đỉnh cao trí tuệ. Nội dung chương trình dạy học ở các nước chủ yếu vẫn